



REPUBLIKA SLOVENIJA
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI

Železna cesta 16, 1000 Ljubljana
01 4735 531
gp@zagovornik-rs.si

REPUBLIKA SLOVENIJA
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI

Podpisnik: Miha Lobnik
Izdajatelj certifikata: Republika Slovenija
Serijska št. certifikata: 5c 9c 18 4a 00 00 00 00
Datum poteka certifikata: 10.03.2026
Datum in čas podpisa: 17:02, 16.03.2023
Referenčna številka: 0070-4/2023/1

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti
Štukljeva cesta 44
1000 Ljubljana

E: gp.mddsz@gov.si

Številka: 0070-4/2023/1
Datum: 16. 3. 2023

Zadeva: Priporočili Zagovornika načela enakosti glede predloga Resolucije o nacionalnem programu preprečevanja nasilja v družini in nasilja nad ženskami 2023–2028 (EVA 2018-2611-0056)

Spoštovani,

Zagovornik načela enakosti (Zagovornik) na podlagi 21. člena ZVarD daje priporočilo Ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (MDDSZ) kot predlagatelju predloga ReNPPNDNŽ 2023–2028, ki je v javni obravnavi.

Zagovornik MDDSZ priporoča, da v predlogu ReNPPNDNŽ 2023-2028 za doseganje cilja o »Raznolikih, kakovostnih in široko dostopnih socialnovarstvenih in drugih programih pomoči in zaščite žrtev nasilja v družini in nasilja nad ženskami ter programih, namenjenih povzročiteljem nasilja v družini in nasilja nad ženskami« v 3.1. poglavju Resolucije doda naslednja ukrepa in kazalnika ukrepa:

- 1. »Zagotovitev dostopnosti storitev oziroma namestitev v vseh nastanitvenih programih v materinskih domovih, varnih hišah, zatočiščih, kriznih centrih za žrtve nasilja v družini in nasilja nad ženskami z invalidnostmi.« Za ta ukrep naj se doda kazalnik »število dostopnih mest v nastanitvah za žrtve nasilja v družini in nasilja nad ženskami z invalidnostmi«.**
- 2. »Zagotovitev dostopnosti storitev nastanitvenih programov in vzpostavitve nastanitvenih prostorov (varnih hiš, zatočišč in kriznih centrov) za moške žrtve nasilja v družini.« Za ta ukrep naj se doda kazalnik »število dostopnih mest v varnih hišah, zatočiščih in kriznih centrih za moške žrtve nasilja«.**

Zagovornik predlagatelju priporoča tudi, da pregleda in v največji možni meri upošteva Zagovornikova pretekla priporočila za področja, ki jih obravnava resolucija, in so navedena v nadaljevanju.

S spoštovanjem,

Miha Lobnik
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI

Priloga:

- Utemeljitev strokovne službe Zagovornika k priporočilu št. 0070-4/2023/1

Poslano:

- naslovníku (po elektronski pošti)
- zbirka dokumentarnega gradiva

V vednost:

- Služba vlade za zakonodajo (gp.gs@gov.si)
- Državni zbor (gp@dz-rs.si)
- Državni svet (gp@ds-rs.si)
- Svet za invalide Republike Slovenije (svetzainvalide-rs.mdds@gov.si)
- Varuh človekovih pravic (info@varuh-rs.si)
- Nacionalni svet invalidskih organizacij (info@nsios.si)
- Društvo Vizija (društvo.vizija@guest.arnes.si)

1.

»Zagovornik MDDSZ priporoča, da v predlogu ReNPPNDNŽ 2023–2028 za doseganje cilja o »Raznolikih, kakovostnih in široko dostopnih socialnovarstvenih in drugih programih pomoči in zaščite žrtev nasilja v družini in nasilja nad ženskami ter programih, namenjenih povzročiteljem nasilja v družini in nasilja nad ženskami« v 3.1. poglavju Resolucije doda naslednji ukrep in kazalnik ukrepa:

»Zagotovitev dostopnosti storitev oziroma namestitev v vseh nastanitvenih programih v materinskih domovih, varnih hišah, zatočiščih, kriznih centrih za žrtve nasilja v družini in nasilja nad ženskami z invalidnostmi.« Za ta ukrep naj se doda kazalnik »število dostopnih mest v nastanitvah za žrtve nasilja v družini in nasilja nad ženskami z invalidnostmi«.

Zakon o varstvu pred diskriminacijo (ZVarD)¹ v 1. členu določa varstvo vsakega posameznika pred diskriminacijo ne glede na spol, invalidnost ali katerokoli drugo osebno okoliščino na različnih področjih družbenega življenja. Skladno z drugim 2. členom ZVarD morajo državni organi, lokalne skupnosti in drugi deležniki zagotavljati varstvo pred diskriminacijo tudi na področju socialne zaščite, vključno s socialno varnostjo in zdravstvenim varstvom. V to področje sodijo tudi nastanitveni programi za žrtve nasilja v družini in nasilja nad ženskami.

Še posebej je dostopnost do storitev in nastanitve na področju preprečevanja nasilja pomembna za ljudi z invalidnostmi. Posebne skrbi so skladno s 4. členom Zakona o preprečevanju nasilja v družini (ZPND)² pri obravnavanju nasilja in nudenju pomoči žrtvam »deležne starejše osebe in invalidi ter osebe, ki zaradi osebnih okoliščin niso sposobne skrbeti zase«.

Zagovornik predlagatelju priporoča, da v največji možni meri upošteva tudi pretekla Zagovornikova priporočila s področij, na katera se nanaša predlog **ReNPPNDNŽ 2023–2028**. To se priporočila glede sprememb in dopolnitev Kazenskega zakonika in glede Predloga resolucije o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških 2021–2030.³

Po podatkih iz brošure »Mreža socialnovarstvenih programov, programov za invalide in programov v podporo družini«, ki jo je izdalo MDDSZ v letu 2022, so varne hiše, zatočišča in krizni centri namenjeni zgolj ženskam in otrokom, ki so žrtve nasilja. Zgolj eno društvo v državi nudi zatočišče pred nasiljem izrecno osebam z invalidnostmi.⁴

¹ Zakon o varstvu pred diskriminacijo (Uradni list RS, št. 33/16 in 21/18 – ZNOrg). Dostopno na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO7273>.

² Zakon o preprečevanju nasilja v družini (Uradni list RS, št. 16/08, 68/16, 54/17 – ZSV-H in 196/21 – ZDOsk). Dostopno na: <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO5084>.

³ Predlog in priporočila Zagovornika načela enakosti za spremembe in dopolnitve Kazenskega zakonika (KZ-1). Dostopno na: <https://zagovornik.si/izdelki/predlog-in-priporocila-zagovornika-nacela-enakosti-za-spremembe-in-dopolnitve-kazenskega-zakonika-kz-1/>; Priporočilo glede Predloga resolucije o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških 2021–2030. Dostopno na: <https://zagovornik.si/izdelki/priporocilo-glede-predloga-resolucije-o-nacionalnem-programu-za-enake-moznosti-zensk-in-moskih-2021-2030/>.

⁴ Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. (2022). Mreža socialnovarstvenih programov, programov za invalide in programov v podporo družini. Dostopno na: <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MDDSZ/sociala/Brosura-Mreza-socialnovarstvenih-programov-programov-za-invalide-in-programov-v-podporo-druzini.pdf>.

Listina Evropske unije o temeljnih pravicah v 26. členu izrecno priznava in spoštuje pravico invalidov⁵ do ukrepov za zagotavljanje njihove samostojnosti, socialne in poklicne vključenosti ter sodelovanja v življenju skupnosti.⁶

Tudi Konvencija o pravicah invalidov v 9. členu zavezuje države pogodbenice, da invalidom omogočijo neodvisno življenje in polno sodelovanje na vseh področjih življenja, sprejmejo ustrezne ukrepe, s katerimi invalidom zagotovijo, da imajo enako kot drugi dostop do fizičnega okolja, prevoza, informacij in komunikacij, vključno z informacijskimi in komunikacijskimi tehnologijami in sistemi, ter do drugih objektov, naprav in storitev, ki so namenjene javnosti ali se zanje opravljajo v mestu in na podeželju.⁷

Evropska mreža nacionalnih organov za enakost (Equinet) je izdala poročilo, namenjeno Odboru Združenih narodov za pravice oseb z invalidnostmi glede izvajanja Konvencije o pravicah invalidov. V poročilu je navedla, da v Evropi živi več kot 60 milijonov deklet in žensk z invalidnostmi. Nasilju so izpostavljene od dvakrat do petkrat pogosteje kot ženske brez invalidnosti, zaradi česar sodijo med posebej ranljive družbene skupine.⁸

Analiza, ki jo je pripravil Sklad Združenih narodov za prebivalstvo, je pokazala, da le majhen delež (22,5 odstotka) žensk z invalidnostmi, ki so žrtve nasilja, to prijavi policiji, zdravstvenim, socialnim in drugim službam. Glavni razlogi, da te ženske nasilja ne prijavijo, so pomanjkanje storitev, pomanjkanje informacij ali nezaupanje. Med prijaviteljicami pa se je na zavetišča za ženske ali organizacije za podporo žrtvam obrnilo le 0,7 odstotka žensk z invalidnostmi.⁹

Agencija Evropske unije za temeljne pravice (FRA) navaja, da je v državah Evropske unije večja verjetnost, da bodo dekleta in dečki z invalidnostmi v primerjavi s svojimi vrstniki doživeli nasilje, spolno zlorabo in ustrahovanje v šolah, doma in v drugih ustanovah.¹⁰

Mladostniki z invalidnostmi, stari od 11 do 17 let, so v okviru nemške raziskave na vprašanje, kako pogosto so v zadnjem letu doživeli nasilje, poročali o skoraj dvakrat višji stopnji nasilja kot njihovi vrstniki brez invalidnosti (17 odstotkov v primerjavi z 9 odstotki).¹¹

⁵ Zagovornik v teh primerih uporablja izraze, kot so uporabljeni v področni zakonodaji. Sicer pa Zagovornik uporablja izraz »oseba/ljudje z invalidnostmi«, ki je opisovalen in sledi izvorni terminologiji Konvencije o pravicah invalidov (MKPI) ter pravu EU (ki je zavezano spoštovati MKPI). Invalidnost je dejstvo, opisuje stanje oviranosti in ne lastnosti teh ljudi.

⁶ Listina Evropske unije o temeljnih pravicah. 1 UL C 326, 26. 10. 2012, str. 391–407. Dostopno na: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0389:0403:sl:PDF>.

⁷ Zakon o ratifikaciji Konvencije o pravicah invalidov in Izbirnega protokola h Konvenciji o pravicah invalidov (Uradni list RS – Mednarodne pogodbe, št. 10/08). Dostopno na: <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO5314>.

⁸ Evropska mreža nacionalnih organov za enakost. (2022). Skupna predstavitev za Odbor Združenih narodov za pravice oseb z invalidnostmi v zvezi s pregledom izvajanja Konvencije o pravicah invalidov s strani EU. Dostopno na: <https://equineteurope.org/wp-content/uploads/2022/02/02-14-Joint-Briefing-CRPD-Equality-and-intersectional-issues-faced-by-persons-with-disabilities-in-the-European-Union.pdf>.

⁹ Sklad Združenih narodov za prebivalstvo. (2020). Nasilje nad ženskami z invalidnostmi v jugovzhodni in vzhodni Evropi. Dostopno na: <https://rm.coe.int/vaw-living-with-disabilities-in-se-and-eastern-europe/1680a54bbc>.

¹⁰ Agencija Evropske unije za temeljne pravice. (2015). Nasilje nad otroki z invalidnostmi: zakonodaja, politike in programi v EU. Dostopno na: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2015-violence-against-children-with-disabilities_en.pdf.

¹¹ Nemško zvezno ministrstvo za delo in socialne zadeve (2013), str. 231. Več informacij o nemški raziskavi o zdravju otrok in mladostnikov je dostopnih na: <http://www.kiggs-studie.de/deutsch/home.html>.

Na pomanjkanje dostopnih nastanitev za osebe z invalidnostmi, ki so žrtve nasilja, je leta 2021 opozoril tudi Evropski invalidski forum. Glede predloga Direktive Evropskega parlamenta in Sveta o boju proti nasilju nad ženskami in nasilju v družbi je predlagal, naj Direktiva od držav zahteva zagotavljanje dostopnosti zavetišč in drugih začasnih nastanitev, namenjenih zaščiti oseb z invalidnostmi, ki so žrtve nasilja, ter naj države strokovnjakom s tega področja zagotovijo primerno usposabljanje v zvezi s potrebami in pravicami oseb z invalidnostjo.¹²

¹² Stališče Evropskega invalidskega foruma. (2021). Nasilje nad ženskami in dekleti z invalidnostmi v Evropski uniji. Dostopno na: <https://www.edf-feph.org/content/uploads/2021/05/final-EDF-position-paper-on-Violence-against-women-and-girls-with-disabilities-in-the-European-Union.pdf>.

2.

Zagovornik MDDSZ priporoča, da v predlogu ReNPPNDNŽ 2023-2028 za doseganje cilja o »Raznolikih, kakovostnih in široko dostopnih socialnovarstvenih in drugih programih pomoči in zaščite žrtev nasilja v družini in nasilja nad ženskami ter programih, namenjenih povzročiteljem nasilja v družini in nasilja nad ženskami« v 3.1. poglavju Resolucije doda naslednji ukrep in kazalnik ukrepa:

»Zagotovitev dostopnosti storitev nastanitvenih programov in vzpostavitev nastanitvenih prostorov (varnih hiš, zatočišč in kriznih centrov) za moške žrtve nasilja v družini.« Za ta ukrep naj se doda kazalnik »število dostopnih mest v varnih hišah, zatočiščih in kriznih centrih za moške žrtve nasilja«.

V predlogu ReNPPNDNŽ 2023–2028 je zapisano, da je velika večina žrtev nasilja žensk (okrog 90 odstotkov).

Statistični urad Republike Slovenije v analizi »Osebna varnost v zasebnem okolju, 2020« navaja, da ženske pogosteje kot moški doživljajo nasilje, ki se ponavlja in ima hujše posledice. Izmed vseh oblik nasilja (fizičnega, spolnega, psihološkega, ekonomskega itn.) so moški pogosteje kot ženske doživeli le enkratne grožnje in enkratno fizično nasilje. Nekaj manj kot tretjina žensk (28 odstotkov) in petina moških (20 odstotkov) s sedanjim ali nekdanjim partnerjem je bila žrtev vsaj ene vrste nasilja svojega partnerja oz. partnerice. Najpogostejša vrsta nasilja v partnerskih razmerjih je psihološko nasilje, v odnosu s (sedanjim ali nekdanjim) partnerjem ga je doživelo 26,2 odstotka žensk in 19,7 odstotka moških.¹³

Ukrepi v predlogu ReNPPNDNŽ 2023–2028 so zato pretežno usmerjeni v pomoč ženskam. Za zagotovitev raznolikih, kakovostnih in široko dostopnih socialnovarstvenih in drugih programov pomoči in zaščite žrtev nasilja v družini pa je treba upoštevati vse žrtve, tudi moške.

Beli obroč Slovenije, društvo za pomoč žrtvam kaznivih dejanj, je na svoji spletni strani navedlo, da je glede na raziskave vsak deseti moški doživel posilstvo, fizično nasilje in/ali zalezovanje s strani intimne partnerke ali partnerja, kljub temu pa od moške populacije slišimo, da jim preprosto ne verjamejo ali jih ne jemljejo resno, ko zlorabo prijavijo družinskim članom, prijateljem ali organom kazenskega pregona.¹⁴

Pod vodstvom Zdravniške zbornice Slovenije (ZZS) poteka projekt »Prepoznavna in obravnava žrtev nasilja v družini v okviru zdravstvene dejavnosti«. Med drugim so opozorili, da »raziskave kažejo, da strokovni delavci na področju nasilja v družini moškim žrtvam pogosto ne verjamejo, njihova pričevanja spregledajo, ali jih celo obtožijo, da so povzročitelji nasilja. Programi strokovnih služb, ki obravnavajo žrtve nasilja v družini, so v veliki večini namenjeni ženskam in otrokom, manj pa odraslim moškim. Posledično so podatki o razširjenosti nasilja nad odraslimi moškimi izjemno podcenjeni.«¹⁵

Moški z invalidnostmi so pogosteje izpostavljeni nasilju v domačem okolju kot ženske ali moški brez invalidnosti.

¹³ Statistični urad Republike Slovenije. (2022). Osebna varnost v zasebnem okolju, 2020. Dostopno na: <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/10159>.

¹⁴ Beli obroč Slovenije. (2021). Moški kot žrtve zlorabe. Dostopno na: <http://www.beliobroc.si/novice-in-dogodki/moski-kot-zrtve-zlorabe>.

¹⁵ Zdravniška zbornica Slovenije. Prepoznavna in obravnava žrtev nasilja v družini v okviru zdravstvene dejavnosti (pond). Dostopno na: <https://www.prepoznajnasilje.si/nasilje-v-druzini>.

Rezultati analize, objavljene v ameriškem zborniku o zdravju moških, kažejo, da je več kot polovico udeležencev raziskave zlorabil intimni partner (66,2 odstotka), več kot dve tretjini teh pa sta kot najhujšo vrsto storjene zlorabe opisali fizično nasilje (71,7 odstotka).¹⁶

Čeprav so že veljavni in predlagani svetovalni programi v resoluciji namenjeni tudi odraslim moškim, ki so žrtve nasilja, jim je na področju preprečevanja nasilja treba (v večji meri) zagotoviti dostop do nastanitev v varnem in mirnem okolju in do vseh storitev, ki jih ti programi varnih nastanitev ponujajo.

¹⁶ Ballan, M. S., Freyer, M. B. in Powledge, L. (2017). Intimate partner violence among men with disabilities: The role of health care providers. *American journal of men's health*. 11(5), str. 1436-1443. Dostopno na: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5675191/>.